

คำวินิจฉัยของ นายจุมพล ณ สงขลา ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๒๑/๒๕๕๖

วันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๕๖

เรื่อง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๘ กรณีพระราชบัญญัติชื้อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ มีปัญหาเกี่ยวกับ ความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ยื่นคำร้องพร้อมความเห็นลงวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๘ ว่าพระราชบัญญัติชื้อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้อง ข้ออ้างและเหตุผลโดยสรุปของทุกฝ่ายปรากฏ ในคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

พิเคราะห์แล้ว มีปัญหาต้องวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติชื้อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ ซึ่งบัญญัติว่า “หญิงมีสามี ให้ใช้ชื่อสกุลของสามี” ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่ เห็นว่า มาตรา ๑๒ ของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวเป็นบทบัญญัติที่ให้สิทธิแก่หญิงมีสามีที่จดทะเบียน สมรสถูกต้องตามกฎหมาย มีสิทธิที่จะใช้ชื่อสกุลของสามีได้โดยไม่ต้องได้รับอนุญาตจากสามี มิใช่ เป็นการบังคับเด็ดขาด เพราะการฝ่าฝืนไม่ใช้ชื่อสกุลของสามีมิได้มีกฎหมายลงโทษทางอาญา หรือทำให้ หญิงนั้นต้องสูญเสียสิทธิหน้าที่ในทางแพ่งแต่อย่างใด จึงเป็นการให้สิทธิแก่หญิงมีสามีฝ่ายเดียว ส่วน สามีนั้นไม่มีสิทธิตามกฎหมายที่จะใช้ชื่อสกุลของภรรยาได้ เนื่องจากไม่มีกฎหมายรับรองให้ใช้ และก็ไม่เคยปรากฏว่ามีสามีผู้ใดเรียกร้องความเสมอภาคที่จะใช้นามสกุลของภรรยา เจตนารมณ์ของมาตรานี้ เพียงต้องการให้สถาบันครอบครัวมีความสงบสุขและมั่นคง สอดคล้องกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของสังคมไทย ที่สืบทอดกันมา ทั้งนี้เพราะตั้งแต่ก่อนพระราชบัญญัติฉบับนี้ใช้บังคับ (พ.ศ. ๒๕๐๕) สังคมและวัฒนธรรม ของคนไทยแต่เดิม หญิงมีสามีส่วนใหญ่ก็พอใจที่ใช้ชื่อสกุลของสามีตลอดมา หรือใช้ชื่อสกุลของตน ร่วมด้วยและสังคมทั่วไปก็ยอมรับว่าสามารถทำได้โดยชอบ เห็นว่า ผู้ร้องกับพวกรวม ๓๓ คน ล้วนเป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในปัจจุบันทั้งสิ้น แต่ก็เป็นเพียงคนส่วนน้อย ผู้ร้องมีอำนาจหน้าที่โดยตรงในการ ตรากฎหมายเพื่อใช้บังคับแก่ประชาชนทั้งประเทศอยู่แล้ว หากเห็นว่ากฎหมายมาตรานี้ไม่เป็นธรรมอย่างไร

ก็ควรที่จะเสนอแก้ไขโดยดำเนินกระบวนการทางรัฐสภาเพื่อให้เกิดความรอบคอบและเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย ไม่สมควรที่จะอาศัยเพียงความเห็นของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ๑๕ คน เพื่อที่จะล้มล้างบทบัญญัติมาตรานี้ โดยไม่ยอมฟังความคิดเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรส่วนใหญ่และสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งเป็นผู้แทนของปวงชนชาวไทยเช่นเดียวกับผู้ร้อง จึงน่าจะไม่เป็นธรรมแก่ประชาชนชาวไทยทั่วประเทศ การส่งเรื่องมาให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยในครั้งนี้นี้เพราะผู้ร้องกับพวกไม่ต้องการให้หญิงมีสามีใช้ชื่อสกุลของสามี หรือใช้ชื่อสกุลของสามีร่วมกับชื่อสกุลของตน โดยอ้างถึงหลักความเสมอภาคและการเท่าเทียมกันของหญิงและชายตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ เท่านั้น หาได้คำนึงถึงความมั่นคงทางครอบครัวตลอดจนความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของสังคมไทยในภาพรวมไม่ ผู้วินิจฉัยไม่ปฏิเสธว่าในปัจจุบันหญิงมีความรู้ความสามารถเท่าเทียมชาย ทำคุณประโยชน์ให้ประเทศชาติและสังคมได้ไม่ยิ่งหย่อนกว่าชาย บางครั้งก็ดีกว่าชาย จนเป็นที่ยอมรับกันในขณะนี้ แต่ความสงบสุขในสังคมจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีความเป็นปึกแผ่นมั่นคงในครอบครัวเป็นพื้นฐานเสียก่อน ผลดีของการที่หญิงมีสามีใช้ชื่อสกุลของสามี ก็เพื่อประโยชน์ที่จะให้คนทั่วไปทราบว่าหญิงนั้นเป็นภรรยาชอบด้วยกฎหมายของชายใด ชายอื่นก็จะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับในทางชู้สาวอันเป็นวัฒนธรรมที่ดั่งามสืบทอดกันมา เป็นการให้เกียรติหญิงและสามีของหญิงนั้น หากฝ่าฝืนก็เป็นเรื่องผิดกฎหมายและศีลธรรมอย่างร้ายแรง ซึ่งหากหญิงมีสามียังคงใช้เฉพาะชื่อสกุลเดิมของตนเท่านั้น ชายก็อาจอ้างได้ว่าเข้าใจว่าหญิงนั้นยังเป็นโสดอยู่หรือหย่าร้างกับสามีแล้ว เพราะไม่มีสิ่งใดเป็นเครื่องบ่งบอกถึงสถานะทางครอบครัวที่แท้จริงของหญิง การที่จะทราบว่าหญิงนั้นเป็นภรรยาชอบด้วยกฎหมายของผู้ใดจึงยากแก่การตรวจสอบของชาย เป็นช่องทางให้หญิงปกปิดการมีสามีโดยชอบด้วยกฎหมายได้ง่ายขึ้น ทำให้หญิงบางคนอาจไม่มีการใคร่ครวญให้รอบคอบเสียก่อนว่าชายนั้นเหมาะสมที่จะเป็นสามีที่ดีของตนในอนาคตหรือไม่เพราะเห็นว่าหากสมรสแล้วสามีไม่ดีก็หย่าได้ และจะหย่าสักกี่ครั้งก็ไม่มีใครทราบ เพราะไม่เคยใช้ชื่อสกุลของสามีคนใด ปัญหาที่ตามมาก็คือครอบครัวแตกแยกบุตรขาดความอบอุ่นเท่าที่ควร สังคมไทยก็คงจะต้องวุ่นวาย เพราะจะมีการถามไถ่กันไม่รู้จบว่าหญิงคนนั้นเป็นหม้ายหรือยังมีสามีอยู่ สามีเป็นใคร ชื่อสกุลอะไร หากทราบว่าเป็นหม้าย ก็คงต้องถามต่อไปว่าหย่ากับสามีมาแล้วกี่ครั้ง สามีที่หย่าเป็นใคร ชื่อสกุลอะไรบ้าง เป็นต้น คุณค่าและศักดิ์ศรีของกุลสตรีไทยที่บรรพบุรุษรักษาสืบทอดกันมาก็จะต้องลดน้อยถอยลงเพราะคนรุ่นหลังเพียงไม่กี่คนที่ไม่ต้องการใช้ชื่อสกุลของสามี โดยไม่มีข้อมูลที่ชัดเจนว่าหญิงไทยส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเช่นเดียวกับตนหรือไม่ จึงอาจสร้างความแตกแยกขึ้นในกลุ่มหญิงมีสามีที่มีความเห็นไม่ตรงกันได้ ทั้งนี้ได้พิจารณาความเห็นของกระทรวงมหาดไทยเกี่ยวกับข้อเสียในเรื่องนี้ด้วยแล้ว ทำให้มีความชัดเจนว่าเหตุผลของ

ผู้ร้องมิได้ก่อให้เกิดคุณประโยชน์ในทางสร้างสรรค์แก่สถาบันครอบครัวและสังคมไทยแต่อย่างใด หากหญิงมีสามีจะไม่ใช้ชื่อสกุลของสามี ส่วนปัญหาที่ว่า ทางราชการไม่ยอมให้หญิงมีสามีใช้ชื่อสกุลของตนเอง เพียงอย่างเดียวต้องใช้ชื่อสกุลของสามีด้วย ก็ชอบที่หญิงนั้นจะใช้สิทธิฟ้องร้องหน่วยราชการนั้นๆ ได้ เพราะได้วินิจฉัยแล้วว่า มาตรา ๑๒ ของพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นการให้สิทธิแก่หญิงมีสามีที่จะใช้ชื่อสกุลของสามีได้ มิใช่เป็นการบังคับตามที่ผู้ร้องเข้าใจ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวมา จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ มิได้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐

นายจุมพล ณ สงขลา

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ